

2. הדרך הגדולה - שאלות המלך ון, חלק 8

בממשל נאמר: בימי קדם שאל המלך ון את יז' דָּהָה: "אם יורשה לי לשאול, האם יש בקרב האנשים זניחה גדולה?"²⁴
נענה: "כן."

אמר המלך ון: "אם יורשה לי לשאול, כיצד היא הזניחה גדולה?"

ענה יז' דָּהָה: "זוהי ידיעת הרע שבעצמך מבלי לשנות, המתת הגוף על ידי בגידה בעצמך. התנהלות שכזו נקראת זניחה גדולה."²⁵

24 בציטוט של הפרק ב"עקרונות הממשל של אוסף הספרים" בפרק "יז' דזה" (群書治要·鬻子) קטע 2) ישנו הבדל מהותי אחד: ה"יז' דזה" וכל ציטוטיו האחרים בספרות משתמשים בסימן 忘 "הזנחה, שיכחה", בעוד גירסת "עקרונות הממשל של אוסף הספרים" משתמשת בסימן 忌 "אימה, איסור". למרות שלכאורה מדובר בשגיאת העתקה ובלבול בין סימנים דומים, בפועל מתקבלים שני ביטויים מאוד שונים סביבם סובב הקטע, 大忘 "זניחה גדולה" ב"יז' דזה, ו 大忌 "איסור חמור" ב"עקרונות הממשל של אוסף הספרים". המושג "זניחה גדולה" נתפס בסינית כהתבלבלות ותפיסה הפוכה של הדברים, בעוד "איסור חמור" הוא ביטוי שפעמים רבות מקושר לטאבו מטעם הממשל. בכך מאירות שתי הגירסאות את הטקסט באור מאוד שונה, ה"יז' דזה" כטקסט העוסק בהתנהלות רשלנית מצערת הדורשת שימת לב, ו"עקרונות הממשל של אוסף הספרים" כטקסט העוסק בהפרת טאבו שלטוני ממנו משתמע צורך באכיפה.

25 בניגוד למקובל בספרות ההגות הסינית, ההגדרה כאן לא מלווה בדוגמאות שיבהירו את כוונתה. ואולם דוגמאות שכאלו ניתן להשיג מסיפור יחיד על קונפוציוס שעוסק ב"זניחה קיצונית" (甚忘), שם הבגידה העצמית מוגדרת על ידי קונפוציוס כחמורה משמעותית מזניחת רעה, שבפני עצמה הוגדרה כ"זניחה קיצונית" בידי אחרים. הסיפור מופיע בכמה גרסאות בכמה מקורות. בשלושה מהמקורות לסיפור (שה דזה 尸子, המצוטט ב"מקראות הקיסריות של עידן טאיפינג" מגילה 490, "ענייני האדם חלק 131", בערך "זניחה מטורפת", 迷忘·太平御覽·人事部一百三十一, קטע 17, ב"אמרות מבית מדרשו של קונפוציוס", 孔子家語·賢君, קטע 3, וב"עקרונות הממשל של אוסף הספרים", 群書治要·賢君, קטע 3), מספר קונפוציוס על השלילת האחרון משושלת שְׁיָה ששקע בהוללות, התעלם מהדאגות, הסתמך על חנפנים וזנח דרכי האבות וחובות השלטון והפולחן, וכך "זניחה קיצונית" הביאה עליו את אובדן שלטונו וחייבו. ב"גן האמרות" (說苑·敬慎, קטע 23) הדוגמה של קונפוציוס מספרת על אותו שליט, אולם הנגוע ב"זניחה קיצונית" הוא דווקא יועץ שלו, אשר שיכנע אותו להתמקד בהנאות הרגע, מה שהביא לבסוף לאובדן הממלכה, אובדן השליט, ולבסוף גם לאובדן חייו של היועץ החנפן עצמו. זוהי משמעות הבגידה העצמית. הדוגמה אף מאירה את הפרק באור חדש: ייתכן שהמלך שואל למעשה על זניחה גדולה בהתנהלותו של המלך ג'ואו משאנג, אשר תבשר את נפילתה של שושלת שאנג, כפי שהזניחה הגדולה של אחרון מלכי שיה בישרה את קריסתו ואת תחילתה של אותה שושלת שאנג.